

بسم الله الرحمن الرحيم
مصاحبه آیت الله علیدوست

رسالت حوزه های علمیه با اولویت تبلیغ ؛ راز و رمز موفقیت در تبلیغ دین

۲۹ آذرماه ۱۴۰۲

- گزارشگر: امسال سیزدهمین اجلاس سراسری جامعه مدرسین قم با علمای محترم سراسر کشور (ششم و هفتم دیماه) برگزار می شود. با توجه به این که مقام معظم رهبری سال گذشته موضوع را برای حوزویان اولویت تبلیغ در بیانات خود داشتند از سویی هم موضوع جامعه مدرسین در سال جاری ؛ رسالت حوزه های علمیه با اولویت تبلیغ هست... از این جهت بفرمایید راه و رمز موفقیت در تبلیغ دین چیست؟

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و صلى الله على محمد و آله الطاهرين

اللهم صل على محمد و آل محمد و اهدنا لما اختلف فيه من الحق باذنك انك تهدي من تشاء الى صراط مستقيم

من هم به نوبه خودم تشکر می کنم از شما بزرگواران و خیر مقدم عرض می کنم ؛ علی الله اجرکم و لله درکم

من به گونه دیگر و از زوایه دیگر وارد بحث می شوم؛ آیا پاسخ به این سوال ، مشکل ندانستن جواب این سوال است یا عدم التزام به دانسته هایی است که در رابطه با این سوال داریم؟

این جا است که ما باید به یک مشکل اساسی اشاره کنیم و آن عمل نکردن به دانسته ها است. به عنوان مثال؛ همه می دانیم که به تعبیر امام نهم - امام جواد علیه السلام - مبلغ باید ناطق عن الله باشد؛ برخوردار از طهارت روح باشد از حدث اکبر و حدث اصغر و گناه صغیره خود را پاک کرده باشد تطهیر از حدث اکبر روح و حدث اصغر روح... یک مبلغ پزشک نیست که به مریض بگوید فلان آمپول را تزریق کن، خوب می شوی... یک مبلغ باید اول، خودسازی کرده باشد تا مطلب و حرف او اثرگذار باشد...

اگر مطلب از یک نفس نفیسی صادر شود، اثر می گذارد ولی اگر نفس و نفس آلوده باشد، اثر نمی گذارد...

همه میدانیم مبلغ باید ناطق عن الله باشد؛ مبلغ باید مردم دار و متواضع باشد؛ متواضعانه حرف بزند؛ یک قضیه را من چند روز پیش خواندم و آن، این بود که یکی از آقایان نوشته بود که من خدمت یکی از علمای اصفهان بودم و کسی در زد و ایشان بدون این که بپرسد نفر پشت در کیست، آیفون را زد و فرد به داخل منزل آمد، ایشان می گوید به این عالم گفتم : شما نپرسیدید من کیستم و در را باز کردید؟!،

که آن عالم جواب داد ، شیوه من این گونه است..شاید آسید مرتضی روضاتی بودهگفت: ما این جا هر که درب بزند بدون این که از او سوال کنیم کیست، او را به داخل راه می دهیم...این شخص گفته بود: آن عالم فرموده بود که برخی که مراجعه می کنند برای غذا است و خود به داخل آشپزخانه میروند و هر چه می خواهند برمی دارند و میروند...این ها بسیار ارزشمند است؛ یک مبلغ نیاز نیست دائم نصیحت کند، یک حرکت این طوری شاید در روز ده ها نفر را جلب و جذب کند....

یک مبلغ دین را باید در نظام بفهمد...دین نظام و سیستم دارد در یک نظام حلقوی (کنار هم) یا هرمی(در طول هم) دین را مطالعه کرده باشد و اگر این طوری دین را فهمیده باشد، تبلیغ هم بکند، موفق خواهد بود.

• سوال: روحانیون در امر تبلیغ دین چه نقشی را می توانند ایفا کنند و چه رسالتی میتوانند داشته باشند؟

ج: رسالت روحانیت و نقش روحانیت؛ گر چه این ها دو چیز است؛ نقش؛ یعنی اثر و فائده و ثمره...و رسالت : آن تکلیفی است که دارد...فکر نمی کنم کلامی نازنین تر و علمی تر و فنی تر از کلام امام هادی علیه السلام در این زمینه داشته باشیم ...

امام علیه السلام می فرمایند: لَوْلَا مَنْ يَبْقَى بَعْدَ غَيْبَةِ قَائِمِنَا عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنَ الْعُلَمَاءِ الدَّاعِينَ إِلَيْهِ ، وَ الدَّالِّينَ عَلَيْهِ ، وَ الذَّائِبِينَ عَنِ دِينِهِ بِحُجَجِ اللَّهِ ، وَ الْمُنْقِذِينَ لِضَعْفَاءِ عِبَادِ اللَّهِ مِنْ شِبَاكِ إِبْلِيسَ وَ مَرَدَّتِهِ ، وَ مِنْ فِخَاخِ النَّوَاصِبِ ، لَمَا بَقِيَ أَحَدٌ إِلَّا أَرْتَدَّ عَنِ دِينِ اللَّهِ وَ لَكِنَهُمُ الَّذِينَ يَمْسُكُونَ أَمَّةَ قُلُوبِ ضَعْفَاءِ الشَّيْعَةِ كَمَا يَمْسُكُ صَاحِبُ السَّفِينَةِ سَكَانَهَا ، أَوْلَيْكَ هُمُ الْأَفْضَلُونَ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ.

اگر بعد از غیبت قائم ما علیه السلام نبود وجود علمایی که به سوی او می خوانند و به وجود او رهنمون می شوند و با حجت های الهی از دین او دفاع می کنند و بندگان ناتوان خدا را از دام های ابلیس و پیروان او می رهانند و از دام های ناصبی ها نجات بخشند کسی در دین خدا پا برجا نمی ماند و همه مرتد می شدند، ولی آنان رهبری دل های شیعیان ضعیف را با قدرت در دست می گیرند و حفظ می کنند، چنان که ناخدای کشتی، سکان و فرمان کشتی را نگاه می دارد؛ آنان نزد خدا والاترین انسان ها هستند.» (احتجاج، ۲/۵۰۲؛ بحارالانوار، ۵۲/۶)

.....

از این حدیث رسالت عالم هم معلوم می شود؛ که چیست...رسالت عالم، دعوت به امام عصر، دلالت به امام علیه السلام است؛ البته در دعوت به امام، دعوت به توحید و نبوت هم هست...معاد و اخلاق هم هست...همه چیز هست ...این حدیث هم نقش عالمان را بیان می کند هم رسالت آنان را ...

• سوال: مهم ترین آسیب های تبلیغ دینی از نظر حضرت عالی چیست؟

ج: هر چه شرط یک تبلیغ موفق است، - که الان همه را بیان می کنم- در صورت نبود هر کدام از این عناصر ، تبلیغ آسیب می بیند. یک مبلغ دین باید فضل کافی داشته باشد؛ یک مبلغ باید دین را در یک نظام فهمیده باشد...والا می دانید چه می شود؟ مثل آن دزدی می شود که دو عدد انار دزدید و دو عدد

نان هم دزدید، به فقیر داد وقتی امام صادق علیه السلام به او فرمودند: این چه کاری بود که تو انجام دادی؟! گفت: چرا وجه کار من را نمی فهمید؟! امام فرمودند: حالا توضیح بده ...

آن شخص گفت: من دو عدد انار دزدیدم لذا دو گناه انجام دادم و دو عدد نان هم دزدیدم ، شد چهار گناه، و قرآن می فرماید: من جاء بالسئنة فلا يجزى الا مثلها ... ولی این چهار تا را صدقه دادم و قرآن می فرماید: من جاء بالحسنة فله عشر امثالها

چهار سیئه از چهل حسنه کم می شود؛ می شود سی و شش حسنه!! این جا بود که امام فرمودند: خدا مرگت بدهد؛ این طور دین را میفهمی!!؟

بسیاری از برنامه هایی که سیمای جمهوری اسلامی پخش میکند و مراسمی که پخش می کند از این قبیل است؛ یعنی آسیب تک خوانی و تک ساحتی دیدن دین ؛ که یک طرف را می بیند و می گیرد؛ یا بخش رحمت و رأفت را فقط در نظر می گیرد و یا از آن طرف آیه های عذاب و به عبارتی ، دین را تک ساحتی به مردم معرفی می کند که این یک آسیب است. در حالی که دین را باید در یک نظام فهمید و مجموعه آن را در نظر گرفت و بعد تبلیغ کرد

آسیب بعد؛ سلیقه است؛ این جریان که بیان می شود اگر هم واقعیت نداشته باشد و بافتنی باشد؛ در هر حال ابریشم بافتند گونی نداشتند! .. میگویند زمانی مردم یزد نامه به آشیخ عبدالکریم حائری نامه نوشتند که ما یک عالمی می خواهیم : باسواد ، با سلیقه و با تقوا... اگر پیدا نشد، سوادش را خودمان درست می کنیم و مهم نیست؛ با تقوا و خوش سلیقه باشد اگر بازهم پیدا نشد، سواد و تقوایش را نمی خواهیم ولی سلیقه او را می خواهیم (باسلیقه باشد).

سلیقه بسیار مهم است؛ برخی یک بخشی از دین را میگیرند اما بخش دیگر را بولد می کنند، برخی آنقدر از صلح امام حسن علیه السلام می گویند که قیام عاشورا زیر سوال می رود، یا برعکس و آنقدر از آثار قیام می گوید که صلح امام حسن علیه السلام زیر سوال میرود.

و ما متاسفانه این را زیاد داریم، طرف می خواهد از حجاب تبلیغ کند، بسیار خوب است ، حجاب ضرورت دین است و باید تبلیغ شود، ولی میگوید: اگر حجاب را کسی منکر شود؛ منکر ضروری دین است و از دین خارج میشود ولی ولایت امام علی علیه السلام را کسی منکر شود، از دین خارج نشده است!!

اولا آن کسی که این ها را دعوت به صدا و سیما می کند باید از او شاکی شد؛ با این که این ها یک روز مطالعات حوزوی ندارند؛ یک مدارکی از یک جاهایی نیم بند گرفته اند و سلیقه ای که ندارند؛ باید از چنین اشخاصی که این حرفها را می زنند، پرسید : ولایت امام علی را این گونه تبلیغ می کنید؟ بعد این مطالب به دست وهابیت می رسد، و آنها هم مدعی می شوند که رسماً از تلویزیون شیعه ، این مطلب بیان می شود که ولایت امام و بنیان تشیع از یک حجاب هم کمتر است!!

وقتی هم که مطلبی از رسانه پخش شد، دیگر نمی توان بعد نشست و توجیه کرد...

این ها از آسیبهایی است که وجود دارد و کم له من نظیر و آخرین آن را عرض کنم در آسیب ها ؛ و آن جناحی کردن تبلیغات دین است....

عالم دین باید سیاسی باشد چون دین سیاسی است، سیاست دارد ؛ اما سیاست زده و جناحی زده نباید باشد زیرا آفت است برای یک مبلغ دین ..هم برای تبلیغش هم برای مستمعین او ...چیزی که ما الان کم نمی بینیم البته آسیب های دیگری هم هست که من از آن ها عبور میکنم...

• سوال: امروز بحث فن آوری های هوشمند مطرح است ؛ تاثیر فن آوری های هوشمند که امروزه با آن ها مواجه هستیم ، و اخیر مطرح شده استفاده از روشهای نوین برای ایجاد تحول، در عرصه تبلیغ را حضرتعالی چگونه ارزیابی می کنید...

ج: اجازه دهید از آیه قرآن ، جواب سوال خوب شما را بدهم، در خصوص استفاده از ابزارهای نوین و به روز....

شیطان وقتی از درگاه الهی رانده شد، تقاضای مزد کرد برای چندین سال عبادت خودش...خداوند هم به او فرمود: برو و از وسیله تبلیغی صوت استفاده کن...

وَاسْتَفْزِرُ مَنِ اسْتَطَعَتْ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبْ عَلَيْهِمْ بِخَيْلِكَ وَرَجْلِكَ وَشَارِكُهُمْ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَعَدَّهُمْ ۚ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا

(برو) و هر که را توانستی با آواز خود تحریک کن و به لغزش افکن، و با جمله لشکر سوار و پیادهات بر آنها بتاز و در اموال و اولاد هم با ایشان شریک شو و به آنها وعده (های دروغ و فریبنده) بده، و (ای بندگان بدانید که) وعده شیطان چیزی جز غرور و فریب نخواهد بود.

.....

این وسیله میتواند وسیله ابلیس باشد؛ می تواند وسیله مبلغان دین هم باشد...

مبلغان دین باید از صوت، فیلم، از هنر، از هوش مصنوعی ، از هر آن چه موثر است در راستای تبلیغ دین استفاده کنند...لذا من در مصاحبه ها گفته ام : استفاده از هنر از مرز استحباب که کف است شروع می شود و تا مرز وجوب پیش می رود.همان طور که هنر اگر بی هنری و ناهنری هم باشد تا مرز حرمت پیش می رود. بنابراین سوال کاملا واضح است که باید استفاده معقول و بجا و موثر از ابزارها شود...البته گاه استفاده از ابزار خود اصالت پیدا می کند...برخی ها دیدید در تبلیغ و در منبرشان اهل لطیفه گوئی هستند ، آخر کار از هر مستمعی سوال کنید فلانی چه گفت؟ دو تا از لطیفه هایی را که تعریف کرده بوده ، بیان میکنند.و بقیه مطالب اصولا تحت الشعاع قرار می گیرد، مگر روحانیت برای لطیفه گوئی مبلغ می شود؟ گاهی یک لطیفه ای هم بگوئید، اشکالی ندارد اما نه این که محوریت پیدا کند، استفاده از هنر به این معنا است که نه تنها استفاده از این ابزارهای نوین خوب است که واجب است..اما به شرطها و شروطها...

• سوال: با توجه به این که دشمنان دین الان از فن آوری روز استفاده می کنند، و در یک کلام روشهای نوینی که هست ، آیا با توجه به این واقعیات شما همچنان استفاده از روشهای سنتی تبلیغ را موثر میدانید یا باید فکری کرد؟

ج: قطعا...قطعا...[میتوان همان ابزارها را داشت اما مباحث جدید را مطرح کرد..من چند شب قبل منبر داشتم دهه فاطمیه اخیر....گاه منبر سنتی است اما مباحث به روز است...مباحثی که لازم است یا شکل ارائه که به روز است..

بنابراین نباید تردید کرد...شاید سی یا چهل سال این دغدغه بود [نوعی نگاه تقابلی بود] الان اقتضای زمان، روش جدید و مباحث جدید را می طلبد...اوائل انقلاب که صدا و سیما و رادیو به دست نیروهای انقلابی افتاد ، اولین مطلبی که به ذهن بنده خطور کرد این بود که تا الان که مردم پای منبرها می آمدند به این دلیل بود که این ابزارها دست مردم نبود، اما الان چه میشود؟ اما الان که از آن زمان چندین دهه گذشته ، مشخص شده که هیچ کدام از این ابزارها نمیتوانند جایگزین دیگری شوند...هر دو (شیوه جدید و نوین) لازمند اما شرط کافی نیستند...هر کدام جای خود.

• سوال: در عصر جمهوری اسلامی هستیم و قوانین دینی استوار است؛ و لهذا سازمان ها و نهادهایی هم متولی تبلیغ دین هستند ؛یا سازمان تبلیغات و یادفتر تبلیغات و یا اداره اوقاف ..عقیدتی سیاسی ها ...به نظر حضرتعالی وضعیت این نهادها و متولیان امر دین چگونه است و حضرتعالی این ها را چگونه ارزیابی می کنید؟

ج: این مباحث یک کار میدانی می خواهد که بنده انجام نداده ام ؛ از این گذشته، وقتی انسان می خواهد نمره بدهد، باید ببیند اگر این ها الان نبودند ، وضعیت چه بود..تا بعد نمره بدهد...مثلا فلان اقدام را می گویند مثبت بوده یا نه ...سوال این است که در بسیاری از مواقع اگر فلان اقدام نبود، جایگزین آن چه بود؟ که ما بعدا بیاییم ارزیابی داشته باشیم و نمره بدهیم...

راجع به یکی از نهادها ،یکی از آقایان نوشته بود که این ها چه گلی به سر مردم زده اند؟! یکی دیگر هم نوشته بود چه گلی به سر خودشان زده اند؟!

حواسمان باشد ما باید پاسخگوی این اظهار نظرها باشیم...خداوند متعال در قرآن می فرماید:

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

و (ای انسان) هرگز آنچه را که بدان علم و اطمینان نداری دنبال مکن که چشم و گوش و دل همه مسئولند.

واقعش این است که اگر بگوییم کاری نکرده اند و زحمت نکشیده اند، این اظهار نظر منصفانه نیست؛ اما نمره عالی هم نمی توان به نهادها داد. مخصوصا عملکرد برخی نهادها را که می بینیم مثلا در صدا و سیمای ما که می بینیم ضابطه روشنی بر دعوتها حکومت نمی کند، افرادی با کمترین فضل، در بهترین

وقت و بهترین کانال می آیند و همه دان هم هستند و رطب و یابس را به هم می آمیزند و بیان می کنند ، مسلم است با این رویه ، رسانه نمره خوبی نمی گیرد.

و در واقع بین ضعیف و متوسط می توان داد ... امیدواریم بتوان د آینده نمره بهتری داد .

• سوال: فرمودید هم باید از تبلیغ سنتی استفاده کرد وهم از روش های نوین ... به نظر حضرتعالی در این شرایطی که هستیم ، تبلیغ دینی چه شاخصها و معیارهایی را باید داشته باشد؟

ج: من از یک حدیثی استفاده کنم ...

خداوند به جناب موسی علیه السلام فرمود: برو تبلیغ... موسی به خداوند متعال عرض کرد: چه بگویم؟

خداوند فرمود از چهار چیز بگو: ... (حدیث از امام عسکری علیه السلام است در بحار، ج ۲، ص ۴ ، ح ۶)

فرمود: از من بگو... یک تبلیغ عیار و طراز اولین شاخصه اش این است که از خداوند گفته شود

دوم: از امام زمان بگو (ممکن است امام زمان ، خود موسی باشد)

سوم: از اخلاق بگو

چهارم : از شریعت بگو (از توحید و امامت و نبوت و از اخلاق و شریعت و احکام)

اگر تبلیغی از این محتوا ، اشراب شود، می شود تبلیغ عیار و اگر فارغ از این ها باشد تبلیغ توهم دین است نه دین ... البته باز هم بگویم ... سوال خوب شما جای کا ردارد ، ولی من به همین مقدار اکتفا می کنم.... الحمد لله رب العالمین